

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ, ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА ТА
ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет–конференції з міжнародною участю**

4 жовтня 2023 р.

Частина I

Вінниця 2023

УДК 81'1

Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : зб. матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, м. Вінниця, 04 жовтня 2023р. Вінниця, 2023. Ч. I. 55 с.

У збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» розглянуто низку питань, що стосуються загальної теорії перекладознавства, практики технічного та художнього перекладу, складників перекладацької компетентності, інновацій в підготовці перекладачів, а також перспектив розвитку дискурсознавства, комунікативної лінгвістики та міжкультурної комунікації на теренах лінгвогерманістики та лінгвославістики.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Наталія**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Лілія**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Іваницька Наталя, д-р філол. наук, професор, **Нечипоренко Віолета**, канд. філол. наук, доцент, **Тимошук Наталія**, канд. філол. наук, доцент, **Терещенко Лілія**, канд. філол. наук, доцент.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

- Ткачук Т.І.,**
канд. філол. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТИ
КОНВЕРСІЇ** 7

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ТЕХНІЧНОГО ТА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

- Шостак У.В.,**
канд. псих. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВОГО ТЕКСТУ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ** 10

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

- Самохвал О.О.,**
д-р пед. наук, професор
кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
УМОВАХ ІНШОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ДОСВІД** 14

- Терещенко Л.Я.,**
канд. філол. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС
ВИВЧЕННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН** 17

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ
ГЕРМАНСЬКИХ, РОМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І
ЛІТЕРАТУР**

- Іваницька Н.Б.,**
д-р філол. наук, професор,
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
- Іваницька Н.Л.,**
д-р філол. наук, професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського
- НАУКОВИЙ ДИСКУРС В АСПЕКТІ СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ
ПЕРЕКЛАДУ** 20
- Тимкова В.А.,**
кан. філол. наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
- МОВЛЕННЯ КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ
В ОПАНУВАННІ ПРОФЕСІЇ ПУБЛІЧНОГО ДІЯЧА** 22
- Тимощук Н.М.,**
канд. філол. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
- СУЧАСНІ АНГЛІЙСЬКІ ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ
ЯК СЛОВА ВІЙНИ** 25
- Yasenchuk Yu.V.**
assistant
Vinnytsia Institute of Trade and Economic of SUTE
- THE ROLE AND INFLUENCE OF GENDER STEREOTYPES AND
WOMEN'S SOLIDARITY IN THE NOVEL «SIX OF CROWNS» BY
LEIGH BARDUGO** 28

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИСКУРСОЗНАВСТВА,
КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

Kiriienko M. M.,
PhD in Philology, Senior Teacher of English Philology Department,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
SPEECH IMPLEMENTATION OF THE TACTIC OF APPEALING TO THE NORM 31

Мацера О.А.,
ст.викладач
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
HELICOPTER PARENTING AND ITS IMPLICATIONS ON THE STUDENTS LEARNING EFFICIENCY 32

Нечипоренко В.О.,
канд. філол. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ В НОВІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ СПІЛЬНОТІ: ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ 35

**ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ПЕРЕКЛАДАЧА**

Navryliuk N.M/
PhD in Pedagogy
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE
REVIEW OF LEARNING ENGLISH ONLINE RESOURCES 39

Довгань Л.І.,
канд. пед. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФІЛОЛОГІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ФОРМУВАННЯ 41

Осаульчик О.Б., канд. пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВАРІАТИВНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОЧНОГО НАВЧАННЯ	44
Сікорська Л.О., канд. пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	47
Яблочнікова В.О., асистент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ	50

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ТЕХНІЧНОГО ТА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Шостак У.В.,

канд. псих. наук, доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВОГО ТЕКСТУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Процес перекладу є одним із найважливіших і водночас найпростіших явищ глобального життя людини. Людська мова змінює своє існування через велику кількість різноманітних обставин. Головна з них — багатогранний розвиток суспільства, що в кінцевому підсумку призводить до міжмовних відмінностей, тобто перекладацьких зрушень в усній і письмовій формах, які відбуваються в різних сферах людської діяльності. З другої половини минулого століття перекладачі працювали над спрощенням процесу перекладу іноземною мовою, і різні дослідження визначили феномен перекладацького зсуву. Були зроблені спроби використати відкриті геоінформаційні системи для дослідження перекладу на основі комп'ютерного моделювання [2]. На основі психолінгвістичної проєкції створено модель передачі внутрішньосимвольного мовлення [3].

Процес перекладу - це творча діяльність. Для недосвідчених фахівців він може викликати труднощі, оскільки існують оригінальні підходи, тобто вихід за певні межі, що призводить до втрати статусу перекладу. У неоднозначних випадках перекладацькі прийоми дозволяють діяти в рамках відповідних правил. Водночас жодна модель (підхід) не може відобразити всі аспекти досліджуваного явища в усіх його складних взаємозв'язках і відношеннях. Кожна модель по-своєму реалізує модельований процес. Моделі багато в чому перетинаються, частково переплітаються і лише у своїй сукупності дають уявлення про процес перекладу в усій його складності та різноманітності. Розглянемо різні перекладацькі техніки, які були використані під час перекладу глави з книги Скотта Торнбері "Як навчити говорити?" з англійської на українську мову. Основне завдання перекладача в досягненні адекватного перекладу - вміти застосовувати необхідні перекладацькі трансформації [4]. Це необхідно для більш точної передачі всієї інформації, що міститься в вихідному тексті, відповідно до відповідних специфікацій мови перекладу. Комісаров В. М. розділяє перекладацьку трансформацію на лексичну та граматичну. Крім того, відбуваються складні лексико-граматичні трансформації. У цих випадках трансформації або зачіпають лексико-граматичні одиниці мови оригіналу, або є міжрівневими, тобто здійснюють перетворення лексичних одиниць у граматичні або навпаки.

Лексичну трансформацію можна використовувати в перекладі, коли вихідний текст містить нестандартні мовні одиниці на рівні слова (наприклад, терміни зі спеціальної галузі). У нашому випадку це терміни з англійських наукових текстів. Лексичні трансформації, які використовуються в процесі перекладу з різних іноземних мов на цільову мову, включають наступні прийоми перекладу: перекладацька транскрипція та транслітерація; калькування; лексичні та семантичні заміни: а) конкретизація; б) генералізація; в) модуляція.

Лексико-граматичні трансформації включають: антонімічний переклад; експлікація (описовий переклад); компенсація.

Грамматичні трансформації включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування речень; об'єднання речень; граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення).

Відтворення лексичної одиниці мови оригіналу мовою перекладу може бути досягнуто шляхом транскрипції та транслітерації. Транскрипція імітує звучання іноземного слова, а транслітерація відтворює його письмову форму за допомогою літер. Більшість наукових термінів, що містять суфікс *-tion*, утворюються транслітерацією за допомогою суфікса *-аці(я)*: *operation* - операція; *transaction* - операція (господарська); *amortization* - амортизація; *distribution* - реалізація; *consolidation* - консолідація; *corporation* - корпорація. Приклади транскрипції: *holding* - холдинг; *outsourcing* - аутсорсинг; *goodwill* - гудвіл тощо.

Лексичні одиниці вихідної мови можна конвертувати за допомогою калькування. Процес передбачає заміну складових частин, таких як морфеми або стійкі комбінації слів. Це ефективний метод для перекладу складного жаргону, наприклад курсової різниці. Слова та фрази в мові оригіналу також можуть бути замінені більш широкими предметно-логічними значеннями шляхом конкретизації, звуженої в мові перекладу. Зверніть увагу на такі випадки, коли реалізовано перетворення, щоб проілюструвати, що значення складеного терміна визначається об'єднанням значень компонентів: кредит передбачає (кредитні кошти) – кредитні інструменти. Метод узагальнення включає заміну одиниці оригіналу одиницею перекладу з ширшою конотацією, яка протистоїть конкретизації. Наприклад: *foreign exchange losses* (дослівно: валютні збитки) - втрати курсової різниці (від різниці між курсами валют). Експлікація, або описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, яка замінює лексичну одиницю мови оригіналу словосполученням, що має чітке значення, тобто дає більш-менш повне пояснення чи визначення цього значення в мові перекладу. Тлумачення можуть передати значення будь-якого безеквівалентного терміна, але такий спосіб перекладу є громіздким. Розглянемо деякі приклади: *equity method of accounting* – метод обліку за власним капіталом (також може використовуватися термін – метод пайової участі); *significant accounting policies* – основні засади облікової політики. Згідно з цією класифікацією, синтаксична еквівалентність (дослівний переклад) – це спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу трансформується в аналогічну структуру мови перекладу. Цей прийом перекладу активно використовується при перекладі назв

міжнародних стандартів для найменування показників: “Consolidated Financial Statements” – “Консолідована фінансова звітність”; other comprehensive income/(loss) – інший сукупний дохід/(збиток); intangible assets other than goodwill – нематеріальні активи, крім гудвілу; other long-term liabilities – інші довгострокові зобов'язання.

Грамматична заміна — це метод перекладу, який перетворює граматичні одиниці мови оригіналу на одиниці цільової мови з різними граматичними значеннями. Цей прийом найчастіше використовується при перекладі складних термінів. Розглянемо деякі приклади: accounting policy – облікова політика; market requirement – ринковий попит; tax base – податкова база. Таким чином, ми бачимо, що розглянуті нами перекладацькі трансформації активно використовуються при перекладі наукових текстів з англійської мови на українську, а також при передачі унікальної термінологічної інформації, що міститься в них. На нашу думку, наукові терміни тематично відображають всі зміни, що відбуваються в різних сферах сучасного життя. Водночас вони також сприяють інтерпретації реальних явищ і розумінню специфіки їх сприйняття в певній лінгвокультурній спільноті. Особливості наукових термінологічних номінацій, як і слів, що закріпилися в мові, пов'язані з унікальністю національної культури, оскільки їх використання відображає національно-культурний світогляд. Реалії здаються найважливішою інформацією для перекладача, але водночас виступають і обмежувальним фактором. Точність передачі реалій наукового дискурсу іноді ставиться під загрозу через відсутність еквівалентності або недостатню обізнаність реципієнта з об'єктивними відмінностями наукового клімату в різних країнах.

Переклад текстів з гуманітарних наук знаходиться на перетині художнього, суспільно-політичного, наукового та технічного перекладу. При перекладі гуманітарних текстів існують вищі вимоги до перекладу термінів і точності передачі змісту, і нижчі вимоги до стилю. Слід зазначити, що правильне визначення жанру тексту та проблема передачі стилістичних, лексичних та граматичних засобів цільовою мовою є особливо складними. Інформаційна функція тексту є пізнавальною, оскільки текст містить багато моделей і виразів, характерних для наукового стилю. Попри те, що обраний для аналізу науковий текст містить як раціональні поняття (терміни, цитати, приклади з досвіду інших людей), так і стилістичні засоби (алітерації, епітети, ідіоми, фразеологізми, цитати, інверсії, вступні речення), цей текст можна віднести до наукового стилю, який характеризується мовою науково-гуманітарної літератури. Підстиль є академічним, оскільки розрахований на підготовленого адресата. Як зазначає Комісаров, в англійських наукових текстах все ще зустрічаються емоційні епітети (драматичний, успішний, чудовий тощо), образні вирази, риторичні запитання та інші стилістичні прийоми, не властиві українським науковим текстам, але вже в англійських наукових текстах. Проте ми намагалися зберегти в перекладі авторський стиль оповіді, не порушуючи норм української наукової

мови. Якщо вилучити з тексту всі стилістичні засоби, мова вийшла б дуже сухою, а авторське "я" було б порушене. Слід зазначити, що при перекладі особливу увагу було приділено хибним відповідникам перекладача, наприклад, data перекладено як отримані відомості, simulation - штучно створена ситуація, learning context - навчальне середовище. Для досягнення еквівалентності перекладу ми використовували такі способи перекладу, як адекватний, описовий, метонімічний, метафоричний та антонімічний. Адекватний переклад використовується тоді, коли мова оригіналу та мова перекладу мають паралельні синтаксичні структури.

Отже, професійний переклад вимагає доброго знання тієї сфери діяльності, в якій виконується переклад;

- володіння мовою оригіналу та вміння грамотно висловлювати думки мовою перекладу;

- при перекладі гуманітарних текстів найчастіше використовуються адекватний, описовий, метонімічний, метафоричний, антонімічний, описовий та субституційний переклади.

Точність, стислість, лаконічність, зрозумілість, літературність та еквівалентність є основними вимогами до перекладу наукових гуманітарних текстів. Таким чином, аналіз перекладу наукового гуманітарного тексту демонструє актуальність подальшого вивчення цієї теми.

Список використаних джерел:

1. Baudinet B. (2020). The Role of Translation Style in Fostering Cultural Connections through World Literature. *Masters Theses*. 952. Retrieved from <https://doi.org/10.7275/s7jr-hk76>

2. Iatsyshyn A., Iatsyshyn A., Kovach V., Zinovieva I., Artemchuk V., Popov O., Turevych A. (2020). Application of open and specialized geoinformation systems for computer modelling studying by students and PhD students. *Paper presented at the CEUR Workshop Proceedings*, 2732 893-908. <https://doi.org/10.31812/123456789/4460>

3. Shytyk L., & Akimova A. (2020). Ways of transferring the internal speech of characters: Psycholinguistic projection. *Psycholinguistics*, 27(2), 361-384. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-361-384>

4. Liu K., Kwok H. L., Liu J., & Cheung A. K. F. (2022). Sustainability and Influence of Machine Translation: Perceptions and Attitudes of Translation Instructors and Learners in Hong Kong. *Sustainability*, 14, 6399. <https://doi.org/10.3390/su14116399>

5. Maksymenko L., Shostak U., Trebyk O., Kostyk Y., & Malynka Y. (2023). Features of Translating Scientific Texts into English. *World Journal of English Language*, 13(5), p.514. doi:http://dx.doi.org/10.5430/wjel.v13n5p514

6. Thornbury S. How to teach speaking? URL: <http://englishtips.org/1150805309-how-to-teach-speaking.html>

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ, ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА ТА
ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет–конференції з міжнародною участю**

4 жовтня 2023 р

Частина I

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 3,19.
Обл.-вид. арк. 3,49. Тираж 2. Зам. №

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25